

FUTBOLNI OMMAVIYLIGINI YANADA OSHIRISH MASALASI

Yoqubjonov Nodirbek G'ayratbek o'g'li

ADPI, ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti

jismoniy madaniyat kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisda mamlakatimizda futbolning ommaviyligini yanada oshirish, istiqbolli va iqtidorli futbolchilarni saralash hamda ularni professional darajada tayyorlashning yangi tizimini yo'lga qo'yish, trener va hakamlarni xalqaro talablar asosida tayyorlash va ularning mahoratini yuksaltirish, futbol infratuzilmasini yaxshilash hamda uni o'rnatilgan standartlarga moslashtirish haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: rivojlanish tendensiyasi, sog'lom turmush tarzi, xorijiy davlatlar, professional futbolchi, futbol akademiyalari, shuningdek, futbolchilarning huquq va manfaatlarini himoya qilish maqsadida futbol bo'yicha agentlar (vositachilar) professional faoliyatini yo'lga qo'yish.

KIRISH

Zamonaviy futbolning bugungi rivojlanish tendensiyasi unga faqatgina ommalashgan sport turi sifatida emas, balki mamlakat aholisi, ayniqsa yoshlarni sog'lom turmush tarziga o'rgatuvchi, ruhiy-ma'naviy jihatdan ona Vatanga sadoqat tuyg'ularini shakllantiruvchi noyob vosita, keng ko'lamli islohotlar davrida mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish ko'rsatkichini belgilovchi muhim omil sifatida e'tibor qaratishni taqozo etmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

“Futbol sportini rivojlantirishning maqsad va vazifalari” mavzusi hozirgi kunda dunyo bo'ylab juda dolzarb va muhim mavzulardan biridir. Futbol – nafaqat eng ommabop sport turi, balki jamiyatni birlashtiruvchi, sog'lom turmush tarzini targ'ib qiluvchi, shuningdek, milliy va xalqaro muvaffaqiyatlarni qo'lga kiritish imkonini beruvchi sportdir. Futbolni rivojlantirish, o'z navbatida, O'zbekiston

futbolining xalqaro maydondagi o'rnini mustahkamlash, yosh avlodni sportga jalb qilish va jismoniy tarbiya tizimini takomillashtirish kabi bir qator muhim maqsadlarni amalga oshirishni taqozo etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Futboli rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasi tahlil qilinganda, aksariyat hollarda yoshlarni professional futbolchi sifatida tayyorlash orqali futbol klublarining biznes tuzilma sifatida shakllanganligini ko'rishimiz mumkin. Misol uchun, futbol rivojlanish istiqbollari jihatidan O'zbekistonga yaqin bo'lgan Xorvatiya so'nggi o'n yillikda futbol sohasida shiddatli o'zgarishlarni amalga oshirib, Angliya, Fransiya, Italiya, Ispaniya, Germaniya kabi futboli yo'lga qo'yilgan mamlakatlar bilan raqobatlashish darajasiga chiqdi.

Xorvatiya futbol akademiyalarida tarbiyalangan mahoratli sportchilar aynan yuqorida nomlari keltirilgan futboli rivojlangan mamlakatlarning futbol klublari safini to'ldirdi. Bu esa Xorvatiya tomonidan futbol akademiyalarini tubdan rivojlantirish orqali mahoratli futbolchilarni tarbiyalab, mamlakat daromadlarini oshirishga hamda futbolchilar va ularning oila a'zolari manfaatdorligi oshishiga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston sharoitida salohiyati yuqori, muayyan tajriba va ko'nikmalarga ega bo'lgan futbolchilarni tayyorlash, ularni innovatsion yondashuvlar asosida ilmiy-uslubiy jihatdan ta'minlash, futbolni yangi bosqichga olib chiqish maqsadida quyidagi muhim yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

Birinchidan, mamlakatimizda beshta muhim tashabbus hamda "Obod qishloq" va "Obod mahalla" dasturlari doirasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar orqali yoshlarimizni jismoniy chiniqtirish va sportga faol jalb qilish, jumladan, O'zbekistonda futbolni umummilliy sport turiga aylantirish;

Ikkinchidan, yuqori iqtidorga ega bo'lgan yosh futbolchilarni tanlash va saralab olish (selektsiya) tizimini tubdan takomillashtirish;

Uchinchidan, iqtidorli futbolchilarni saralab olish, ularni bosqichma-bosqich professional tayyorgarlikdan o'tkazib borish orqali futboli rivojlangan davlatlarning

yetakchi klublariga “futbolchilar eksporti”ni amalga oshirish tizimini yo‘lga qo‘yish;

To‘rtinchidan, ayollar futboli, futzal (mini-futbol) va sohil futbolini ommaviylashtirish va rivojlantirish;

Beshinchidan, futbol sohasiga xususiy investitsiyalarni keng jalb etish va ularni rag‘batlantirish;

Oltinchidan, futbol bo‘yicha hakamlik faoliyatida erishilgan muvaffaqiyatli tajribani ommalashtirish, uni

yangi pog‘onaga ko‘tarish orqali futbol sohasida O‘zbekiston trenerlik va hakamlik maktabini takomillashtirish;

Yettinchidan, salohiyati yuqori futbolchilarni professional darajada tayyorlash, ularni xorijiy davlatlarning nufuzli futbol klublarida professional faoliyat olib borishini ta‘minlash, shuningdek, futbolchilarning huquq va manfaatlarini himoya qilish maqsadida futbol bo‘yicha agentlar (vositachilar) professional faoliyatini yo‘lga qo‘yish;

Sakkizinchidan, respublikaning har bir hududida faoliyat olib borayotgan futbol klublarining Osiyo Futbol Konfederatsiyasi talablari asosida faoliyat yuritishini ta‘minlash, moliyalashtirish bo‘yicha samaradorlikka erishish maqsadida futbol sohasida monetizatsiya tamoyillarini yo‘lga qo‘yish;

To‘qqizinchidan, professional futbol klublarining aksariyati davlat ulushi mavjud bo‘lgan yirik korxona va tashkilotlar tomonidan moliyalashtirilishini qisqartirib borish va klublarda boqimandalik kayfiyatiga barham berish maqsadida futbol sohasini bozor mexanizmlari asosida boshqarish, futbol klublarini xususiy sektorga bosqichma-bosqich o‘tkazish;

O‘ninchidan, futbol musobaqalari tomoshabopligini oshirish hamda futbolni rivojlantirishning yangi tizimini samarali yo‘lga qo‘yish orqali O‘zbekiston futbol maktabini yaratish.

Ushbu Konsepsiyaning maqsadi O‘zbekistonda futbolni 2030-yilgacha yanada ommalashtirish hamda mazkur sport turini tizimli rivojlantirish mexanizmlarini ishlab chiqish va amalga oshirishdan iborat:

birinchisi, ommaviy va professional futbolni har tomonlama rivojlantirish uchun sharoitlar yaratish;

ikkinchisi, istiqbolli va iqtidorli futbolchilarni tanlash va saralab olish (seleksiya), ularni professional daraja-tayyorlash tizimini yo'lga qo'yish;

uchinchisi, futbol infratuzilmasini moddiy-texnik jihatdan yanada yaxshilash hamda xalqaro talablarga moslashtirish;

to'rtinchisi, davlat ta'lim muassasalari, shu jumladan sport ta'lim muassasalarini futbol uchun zarur bo'lgan anjomlar va jihozlar bilan ta'minlash, sport anjomlari va jihozlari ishlab chiqarishni mahalliyashtirish;

beshinchisi, futbol sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislarni tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, tanlab olish va rivojlantirishga ilg'or ilmiy-metodik va innovatsion texnologiyalarni joriy etish hisoblanadi.

Modulli o'qitish – o'qitishning istiqbolli tizimlaridan biri hisoblanadi, chunki u odam bosh miyasining o'zlashtirish tizimiga eng yaxshi moslashgandir. Modulli o'qitish asosan inson bosh miyasi to'qimalarining modulli tashkil etilganligiga tayanadi. O'qitishning modul tizimi haqida rasmiy ravishda birinchi marta 1972-yil YUNESKOning Tokiodagi Butunjahon konferensiyasida so'z yuritilgan edi. Modulli o'qitish texnologiyasi funksional tizimlar, fikrlashning neyrofiziologiyasi, pedagogika va psixologiyalarning umumiy nazariyasidan kelib chiqadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'lim tizimida ilg'or innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy qilish asosida talaba nafaqat yetarli bilimlarga, balki ko'nikma va o'quv malakasiga ham ega bo'ladi.

Futbolni rivojlantirishning asosiy maqsadi – sportni keng jamoatchilik orasida ommalashtirish hamda yoshlarni sportga jalb qilishdir. Shuningdek, futbolni rivojlantirish orqali sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, jismoniy faollikni oshirish va futbolni ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatga aylantirish ko'zda tutiladi. Futbolni rivojlantirishning vazifalari esa sport inshootlarini qurish, murabbiylarni tayyorlash, yosh futbolchilarni tarbiyalash va mamlakatning xalqaro maydondagi

o'rnini yaxshilashdan iboratdir.

Futbol orqali jamiyatda birlik va sog'lom raqobat muhitini yaratish, shuningdek, futbolni nafaqat sport, balki madaniy va ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyat sifatida rivojlantirish muhim vazifalardandir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING 16.03.2018 YILDAGI "FUTBOLNI YANADA RIVOJLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDA"GI PQ-3610-SON QARORI.
[HTTPS://WWW.LEX.UZ/UZ/DOCS/-3589863](https://www.lex.uz/uz/docs/-3589863)
2. NURIMOV R.I. "FUTBOL". DARSLIK. – T.: 2005-YIL.
3. NURIMOV R.I., ISEEV P. FUTBOLCHILARNI TAYYORLASHDA PEDAGOGIK NAZORAT (PEDAGOGIK TAVSIYALAR). – T.: 1990-YIL.
4. SERGEEV G.M., NURIMOV R.I. FUTBOL BO'YICHA BOLALAR VA O'SMIRLAR SPORT MAKTABI, OLIMPIYA O'RINBOSARLARI, BOLALAR VA O'SMIRLAR MAXSUS MAKTABI, OLIMPIYA O'RINBOSARLARI BILIM YURTI O'QUV-MASHG'ULOT VA SPORT KAMOLOTIGA ERISHISH GURUHLARI UCHUN DASTUR. – T.: 1997-YIL.
5. КОШБАХТИЕВ И.А. УПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКОЙ ФУТБОЛИСТОВ. – Т.: 2001 ГОД.
6. КОШБАХТИЕВ И.А. УПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКОЙ ФУТБОЛИСТОВ ВЫСОКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ. – Т.: 1998 ГОД.
7. С.В. ГОЛОМАЗОВ, Б.Г. ЧИРВА. ФУТБОЛ. УНИВЕРСАЛЬНАЯ ТЕХНИКА АТАКИ. – М.: СПОРТ АКАДЕМ ПРЕСС, 2001 ГОД.
8. R.I. NURIMOV, ABIDOV SH.U., NURIMOV Z.R., S.R. DAVLETMURADOV. SPORT VA MILLIY O'YINLAR (FUTBOL). DARSLIK. ITA-PRESS. TOSHKENT: 2015-YIL.